

A.N.T.Y.G.O.N.E.

ARTS AND THEATRE FOR YOUNG PEOPLE NEEDS

PRACOVNÝ BALÍK 3

ODPORÚČANIA PRE POUŽÍVATEĽOV Z PRAXE A KOMPARATÍVNA ANALÝZA

Vydané: október 2023

Vypracované partnermi v projekte A.N.T.Y.G.O.N.E.

ALTER EGO (X)

Teatro alla Guilla

Kulturanova

Divadlo bez domova

Redakcia a koordinácia: Divadlo bez domova and ALTER EGO (X)

Táto publikácia bola pôvodne vydaná v angličtine.

Okrem slovenskej verzie, existujú aj ďalšie verzie v srbčine, taliančine a francúzštine.

Projekt „A.N.T.Y.G.O.N.E., Arts aNd Theatre for YounG peOple NEeds“ s číslom 2021-1-FR02-KA220-YOU-000028850 je financovaný s podporou Európskej komisie (program Erasmus+ – KA220-YOU – Partnerstvá spolupráce v oblasti mládeže). Táto publikácia reprezentuje výlučne názory autorov a Európska komisia ani národné agentúry nezodpovedajú za akékoľvek použitie informácií v nej obsiahnutých.

Fotografie: Projekty A.N.T.Y.G.O.N.E. od 2016 do 2023 | © Všetci partneri

ALTER EGO (X) – FR

www.alterego-x.eu

Centro Interculturale

Artistico Siciliano La Guilla – IT

www.teatroallaguilla.it

Kulturanova – RS

www.kulturanova.org

Divadlo bez domova – SK

www.divadlobezdomova.sk

Vylúčenie zodpovednosti

Podpora Európskej komisie pri vydaní tejto publikácie neznamená podporu jej obsahu, ktorý vyjadruje len názory autorov, a Komisia nenesie zodpovednosť za akékoľvek použitie v nej obsiahnutých informácií.

O B S A H

Úvod	7
Divadlo bez domova	11
Kulturanova	19
ALTER EGO (X)	25
Teatro alla Guilla	31
Záver	37
Odkazy	41

Arts aNd Theatre for YounG peOple NEeds – A.N.T.Y.G.O.N.E. je projekt, ktorý v rámci programu Erasmus+ realizovali 4 organizácie z krajín EÚ v rokoch 2021 – 2023. Cieľom projektu je zvýšiť sociálnu inklúziu mladých ľudí prostredníctvom divadla a tvorivosti, pričom stavia na európskych hodnotách akceptácie a tolerancie a podporuje medzikultúrny dialóg, ktorý predstavujú grécke mýty o Antigone a Aeneovi. Okrem toho chce A.N.T.Y.G.O.N.E. poskytnúť mladým ľuďom priestor na využitie divadla, aby sa tak podporila ich sebaúcta, sebavedomie a sebadôvera. V neposlednom rade je cieľom projektu ponúknuť pracovníkom – pracujúcim s mládežou v divadlách, mimovládnych organizáciách a ďalších subjektoch – súbor nástrojov, ktorý má umožniť hlbšie pochopenie ich publika a zvýšiť ich profesionálne zručnosti v oblasti umenia a sociálnej inklúzie.

Počas celého projektu všetky partnerské organizácie pracovali na rozvoji a výmene osvedčených postupov zo svojich krajín a z predchádzajúcich skúseností s cieľom vytvoriť konečné výsledky projektu: príručku, odporúčania, prehľad literatúry a metodický rámec, ktorých cieľom je ich ďalšie využitie naprieč Európou.

Po vypracovaní a uvedení **WP1 – Literature Review and Methodological Framework** a **WP2 – A.N.T.Y.G.O.N.E. Toolkit** prichádza konzorcium partnerov s týmto pracovným balíkom 3 – Odporúčania pre odborníkov z praxe a porovnávací analýza.

Táto publikácia predstavuje jednotlivé partnerské organizácie, ich hlavné aktivity, ciele, cieľové skupiny, spôsoby práce a niektoré dôležité projekty, ktoré už zrealizovali. Aj keď sú zázemie a cieľové skupiny partnerov rôzne a rozmanité, v niektorých aspektoch majú ich aktivity veľa spoločného. Všetci pracujú so znevýhodnenými a/alebo zraniteľnými osobami a zameriavajú sa na ich sociálne začleňovanie. Ako hlavné nástroje využívajú divadlo, umenie a kreativitu v ich najširšom ponímaní. Konkrétne metódy a techniky sa u jednotlivých partnerov líšia, ale dimenzia neformálneho vzdelávania je kľúčová pre každú organizáciu. Či už ide o cieľové skupiny, pracovníkov partnerských organizácií alebo širokú verejnosť.

Ďalšia časť publikácie prináša bližší pohľad na to, ako projekt a metóda A.N.T.Y.G.O.N.E. – podrobnejšie opísaná v [WP2 - A.N.T.Y.G.O.N.E. Toolkit](#) – ovplyvnili prácu zapojených organizácií. Predstavuje niektoré konkrétne momenty, ktoré sa objavili počas adaptácie a aplikácie metódy. Mnohé z nich sa nedajú vopred predvídať. Vyplývajú z nadčasovosti a pretrvávajúcej aktuálnosti gréckej drámy Antígona. Azda najdôležitejšie je, že ich prinášajú samotní účastníci workshopov na základe vlastných skúseností a životnej reality. To následne obohacuje divadelnú a umeleckú prácu, školiteľov i prácu celej organizácie. Takto funguje tvorivý proces, osobný a profesionálny rozvoj, spolupráca a vzájomné celoživotné vzdelávanie.

Všetci partneri tiež zdôrazňujú význam medzinárodnej spolupráce na európskej úrovni, zdieľania a výmeny skúseností a vzájomného obohacovania. To nám umožňuje naďalej rozvíjať našu prácu.

V poslednej časti ponúkame skúsenosti partnerov s metódou A.N.T.Y.G.O.N.E. vo forme tipov a odporúčaní pre ďalších odborníkov, divadelníkov, vzdelávateľov, sociálnych pracovníkov či aktivistov.

IV našej práci využívame rôzne prístupy, techniky a metódy, naše cieľové skupiny sú rôzne, jednotliví ľudia v každej skupine sú rôznorodí, rovnako ako školitelia. Tento východiskový bod poskytol partnerom príležitosť preskúmať v živom laboratóriu, či a nakoľko je metóda A.N.T.Y.G.O.N.E. prispôsobiteľná. Všetci z nich použili metódu vo forme jednorazového intenzívneho niekoľkodňového workshopu, niektorí ju zaviedli do svojej dlhodobej pravidelnej práce s jednou stabilnou divadelnou skupinou. Všetci prispôbili metódu svojim potrebám a potrebám a možnostiam skupín, s ktorými pracovali, takže všetci prinášajú niektoré konkrétne odporúčania. Skôr než sa pustíte do ich čítania, je tu jedno základné, ktoré je spoločné pre všetkých partnerov: Neváhajte experimentovať a hrať sa s metódou A.N.T.Y.G.O.N.E., dovoľte účastníkom vyjadriť sa ich individuálne osobitým spôsobom. Presne takto funguje živá metodika a prebieha živé neformálne vzdelávanie.

Toto je záverečný písomný výstup projektu A.N.T.Y.G.O.N.E. Pokiaľ ide o jeho štruktúru, dokument je rozdelený na popis a odporúčania každej partnerskej organizácie: Divadlo bez domova (Slovensko), Kulturanova (Srbsko), ALTER EGO (X) (Francúzsko) a na záver Teatro alla Guilla (Taliansko), ktoré túto metodiku iniciovalo pred siedmimi rokmi. Každý partner po predstavení svojej práce a hodnôt odpovedá na dve otázky:

- **Čo priniesla metodika A.N.T.Y.G.O.N.E. do vašej práce?**
- **Aké sú vaše odporúčania pre ľudí z praxe, ktorí by ju chceli vyskúšať?**

Ako konzorcium pevne veríme, že ďalšie výsledky ešte len prídu, či už pri zavádzaní tejto metódy a témy do ďalšej práce, predstavení, neformálneho vzdelávania, iných projektov a tréningov, alebo pri inšpirovaní iných. Sme tiež presvedčení, že môže upozorniť na mnohé aktuálne otázky, posilniť postavenie najmä zraniteľných a znevýhodnených ľudí, a tak podporiť spoluprácu v rozmanitosti naprieč Európou.

D I V A D L O S L O V E N S K O B E Z D O M O V A

Divadlo bez domova (*"Theatre with no Home"*) je občianske združenie, ktoré od roku 2006 (neformálne od roku 2004) umelecky pracuje s ľuďmi bez domova, ľuďmi s telesným postihnutím, ľuďmi so psychiatrickou diagnózou a inak znevýhodnenými ľuďmi. Títo ľudia sú našimi hercami a herečkami. Sídlime v Piszatoryho paláci v Bratislave, kde sme si vytvorili vlastný divadelný priestor. Tu pravidelne skúšame a uvádzame naše divadelné predstavenia pre verejnosť.

Náš tím hercov a herečiek tvoria ľudia bez domova, ľudia so psychiatrickou diagnózou, ľudia s telesným postihnutím, Rómovia, seniori, ľudia po výkone trestu odňatia slobody alebo iné menšiny. Spoločne sa pravidelne stretávame na divadelných skúškach a workshopoch. Prostredníctvom divadelného umenia vytvárame nielen netradičné divadelné predstavenia, ale najmä integrujeme znevýhodnených ľudí a zviditeľňujeme sociálne problémy, ktoré sú v komerčnej sfére často prehliadané. Vďaka našej spoločnej dlhodobej práci sme vytvorili živú divadelnú komunitu.

Základom našej činnosti sú pravidelné divadelné skúšky, na ktorých spolu s našimi hercami a herečkami umelecky tvoríme, spolupracujeme, realizujeme rôzne divadelné a dramaterapeutické cvičenia, hráme na hudobné nástroje, pripravujeme sa na uvádzanie existujúcich hier, vytvárame nové divadelné predstavenia, zveľaďujeme náš divadelný priestor, diskutujeme, zdieľame, navzájom sa podporujeme, inšpirujeme, motivujeme a neformálne sa vzdelávame.

Verejné divadelné predstavenia sú platformou na prezentáciu výsledkov našej umeleckej práce širokej verejnosti. Naši herci a herečky sa tu presúvajú z pozície ľudí, ktorí od spoločnosti niečo dostávajú, do pozície tých, ktorí divákovi niečo odovzdávajú – prinášajú im umelecký zážitok. Neoddeliteľnou súčasťou predstavení je krátka debata po ich skončení – diváci sa môžu našich hercov a herečiek opýtať na to, čo ich zaujíma. Vstup na naše predstavenia je bezplatný (ľudia môžu našu prácu podporiť dobrovoľným výstupným), čím sprístupňujeme umenie a kultúru aj ďalším sociálne znevýhodneným ľuďom.

Hlavnou filozofiou našej divadelnej práce je, že aj divadlo je práca. Naši herci a herečky sú za skúšanie a účinkovanie v hrách finančne odmeňovaní. Prostredníctvom divadla sa neformálne vzdelávajú, získavajú nové sociálne zručnosti, prispievajú k tvorbe nových experimentálnych postupov v divadelnej práci a scitlivujú verejnosť k problémom ľudí, ktorí žijú na okraji spoločnosti.

Divadelné predstavenia prinášame aj na rôzne netradičné miesta, ako sú väzenia, psychiatrické nemocnice, úrad vlády, zariadenia pre seniorov atď. Vystupujeme aj na rôznych podujatiach či festivaloch.

Okrem divadelných predstavení doma a v zahraničí organizujeme už 17. rok (od roku 2007) jediný festival pre bezdomovecké divadlá v Európe – Medzinárodný festival bezdomoveckých divadiel ERROR. Toto podujatie vytvára priestor pre divadelné súbory z celého sveta, v ktorých účinkujú ľudia bez domova a iné sociálne vylúčené skupiny. Tieto rôznorodé divadelné súbory môžu pravidelne prezentovať svoje divadelné hry, tanečné či hudobné predstavenia širokej verejnosti v Bratislave.

Organizujeme vzdelávacie workshopy pre deti a mladých ľudí, iných profesionálov a širokú verejnosť. Používame techniky a cvičenia, ktoré sme vyvinuli alebo spoznali pri našej divadelnej práci. Herci a herečky sa tu niekedy stávajú spolulektormi organizačného tímu. Vzdelávacie dramaterapeutické workshopy prinášame aj do väzení, kde sú ich účastníkmi odsúdení. Vzdelávacie a umelecké workshopy a tréningy organizujeme aj na medzinárodnej úrovni. Ich účastníkmi sú najmä ľudia pracujúci v pomáhajúcich profesiách (sociálne pracovníčky, učitelia, trénerky atď.), ktorí pracujú napríklad s ľuďmi bez domova alebo inými marginalizovanými skupinami, ako sú utečenci alebo ľudia s telesným postihnutím.

Ďalšou dôležitou súčasťou našej práce sú medzinárodné projekty, ktoré sú zásadné pre ďalší rozvoj a obohacovanie našej práce. Spolu s našimi partnermi zo zahraničia sa vzájomne vzdelávame, inšpirujeme a vymieňame si skúsenosti, ale snažíme sa obohatiť či inšpirovať aj ďalších odborníkov či aktivistov, ktorí pôsobia v oblasti umeleckej a vzdelávacej práce s rôznymi znevýhodnenými skupinami. Medzi najvýznamnejšie medzinárodné projekty od roku 2010 patria:

ARTERY (Art-Education-Therapy): <http://www.divadlobezdomova.sk/divadlobezdomova/ARTERY.html>

MEDART (Methods of Education for Disadvantaged Adults Rooted in Theatre): <http://www.divadlobezdomova.sk/divadlobezdomova/MEDART.html>

HIT – Heroes of Inclusion and Transformation: <http://www.divadlobezdomova.sk/divadlobezdomova/HIT.html>

Hero's Journey: http://www.divadlobezdomova.sk/divadlobezdomova/Cesta_hrdinu_23.html

Pri umeleckej práci v našom divadle používame, prepájame a kombinujeme rôzne prístupy, techniky a cvičenia. Postavy staviame priamo pre našich hercov a herečky, na ich jedinečnosti, rozmanitosti, prirodzenosti, možnostiach, daroch a limitoch. Naše divadelné predstavenia sú veľmi rôznorodé, od predstavení s autorskými textami cez pohybové predstavenia s bábkou v ľudskej veľkosti až po adaptáciu cirkusovej hry Daniila Charmsa, od predstavenia na motívy knihy našej herečky cez inscenovanie skutočných snov našich hercov a herečiek až po inscenované čítania kníh našej principálky. V našej divadelnej práci sme napríklad pracovali aj s Boalovým "Divadlom utláčaných". Na našich skúškach často experimentujeme s hrou na hudobné nástroje, fyzickým pohybom, rôznymi divadelnými improvizáciami alebo arteterapeutickými prístupmi. Využívame aj rôzne skupinové cvičenia a aktivity zamerané na sebaspoznávanie, lepšie vzájomné spoznávanie sa, scitlivovanie, spoluprácu, osobnostný rozvoj, vyjadrovanie pocitov a emócií alebo neformálne vzdelávanie.

Naši herci a herečky sa napríklad veľmi zblížili s metódou "Živej knižnice", prostredníctvom ktorej sa môžu autenticky podeliť o dôležité časti svojich skutočných životných príbehov a zároveň scitlivovať poslucháčov/čitateľov k rôznym menšinám, priblížiť im náročné situácie vo svojich životoch a zdroje, ktoré im pomohli tieto situácie zvládnuť. Táto metóda veľmi dobre fungovala aj počas pandémie, kde sme vytvorili jej virtuálnu verziu. Každá "Živá kniha", t. j. herec alebo herečka, ktorí sa podelili o svoj príbeh, bola v samostatnej podskupine, a tak si následne "čitatelia" mohli vymeniť a spoznať viacero príbehov. Samozrejme, každý uprednostňuje osobný kontakt, ale v prípadoch, keď je to z rôznych dôvodov ťažké alebo nemožné zorganizovať, môže byť táto forma užitočným nástrojom na silné zdieľanie životných skúseností.

Podrobnejšie informácie o metóde Živej knižnice nájdete napríklad tu: <https://www.coe.int/en/web/youth/living-library> alebo tu: https://ec.europa.eu/migrant-integration/integration-practice/project-living-library_en

Vytvorili sme tiež rôzne techniky a cvičenia, ktoré nám pomáhajú pracovať, tvoriť umenie a udržiavať hry. Napríklad vďaka technike "Mäkké kĺby" dokážeme dlhodobo uvádzať hru, aj keď sa herec (herci) rozhodne (rozhodnú) z rôznych dôvodov ukončiť prácu v našom divadle alebo jednoducho nepríde (neprídu) na predstavenie. Vďaka tejto technike máme stále v repertoári divadelnú hru KUČA PACA, ktorú sme vytvorili pred viac ako 12 rokmi. Jej základným princípom je, že hra môže fungovať, aj keď niekto nepríde. Štruktúra hry je vytvorená veľmi jednoducho, ale efektívne. Na začiatku a na konci predstavenia je hromadná scéna, kde vystupujú všetci herci a herečky. Po nej nasleduje séria sólových výstupov, kde ak niekto nepríde, jeho výstup sa jednoducho vypustí. Z toho vyplýva, že aj obe hromadné scény musia byť vymyslené tak, aby sa dali hrať nezávisle od počtu prítomných hercov a herečiek. Keď je herecký tím lepšie zohratý, je možné princíp "Mäkkých kĺbov" obohatiť o komplikovanejšie scény, v ktorých popri hlavnej postave vystupujú aj ďalší herci. Tu je dôležité, aby viacerí herci a herečky dokázali alternovať čo najviac vedľajších postáv. Viac informácií o tejto metóde nájdete na webovej stránke Divadla bez domova: <http://www.divadlobezdomova.sk/divadlobezdomova/MEDART.html>

Na záver by sme chceli zdôrazniť, že našou prioritou je vytvoriť bezpečný priestor, v ktorom dostávajú hlas a môžu vyjadriť svoj názor ľudia s rôznym zázemím, skúsenosťami a životnou realitou. Pre mnohých je tradičný spôsob komunikácie alebo vyjadrenia potrieb náročný. Práve umenie, divadlo alebo pohyb a hudba môžu týmto ľuďom pomôcť lepšie vyjadriť svoje postoje, názory, potreby alebo túžby. Snažíme sa udržiavať naše divadlo, fyzický priestor - Pisztoryho palác - kde tvoríme a tiež udržiavame neviditeľný divadelný priestor, kde sa ľudia môžu stretávať alebo nesúhlasiť, tvoriť, učiť sa, cítiť sa bezpečne, mať trvalé vzťahy. V Divadle bez domova veríme, že umenie je pre každého z nás a jeho formy, vrátane divadla, by mali byť tiež prístupné všetkým.

Ako projekt A.N.T.Y.G.O.N.E. ovplyvnil prácu Divadla bez domova?

Keďže v Divadle bez domova pracujeme už viac ako 17 rokov, je prirodzené, že sa v našej práci objavujú nové prístupy, divadelné techniky a témy. Niektoré sú súčasťou našej práce už dlhší čas, iné obohacujú našu prácu na jednej konkrétnej inscenácii alebo sa im venujeme len počas kratšieho obdobia.

Keď sme sa v tíme DBD rozhodli spolupracovať na projekte A.N.T.Y.G.O.N.E., neboli sme si istí, ako sa naši herci a herečky vysporiadajú s témou gréckej drámy, keďže vo všeobecnosti sú historické témy či antika ľuďom bez domova, ľuďom so zdravotným postihnutím a často aj bežnej populácii dosť vzdialené. Na naše veľké prekvapenie sa však grécka dráma, historické súvislosti, grécka mytológia, ako aj počiatky divadla v Európe stali silnou a zaujímavou témou pre celý náš divadelný kolektív.

Výborným priblížením sa téme "gréckej drámy" bola prvá workshopová adaptácia hry Antigona medzinárodným tímom, pričom sme ju pripravili ako predstavenie pre divadelný festival ERROR. Tam mali naši herci možnosť vidieť hru, ktorá bola zjavne historická, ale cítili, že niečo zásadné v nej je súčasné, oslovujúce a dokonca pre nich príťažlivé. Zaujali ich viaceré divadelné postupy, ktoré sme v inscenácii použili, napríklad použitie jazyka glosolálie /z gr. γλῶσσα glóssa - jazyk, λαλῶ laló - hovorím/, teda jazyka, ktorý je fiktívny a slová ako také nenesú žiadny význam (alebo len niektoré, napríklad mená) a dôraz sa kladie na spôsob reči, emócie a iné herecké výrazové prostriedky, ako je práca s telom, gestá a podobne. Keď sme teda priniesli drámu Antigona ako námietku na predstavenie, väčšina hercov a herečiek bola rada a zaujímalo ich, ako budeme pristupovať k divadelnej forme. Samozrejme, museli sme hľadať vlastný prístup a nové formy jej adaptácie.

Samotný fakt, že sme sa začali zaoberať historickými súvislosťami, ktoré súvisia so vznikom divadla v Európe, vniesol do našej práce úplne nový rozmer. Hovorili sme o zrode tragédie, komédie, monológu, dialógu a mnohých ďalších divadelných javoch, ktoré za svoj pôvod vďačia gréckemu divadlu a všetkému, čo s ním súvisí. Dokonca sme si pozvali odborníčku zo Slovenskej akadémie vied (Alexandru Rychtarčíkovú), ktorá nám pripravila atraktívnu prednášku a spomenula mnohé zaujímavosti, napríklad o autoroch tragédií a komédií, divadelných strojoch, architektúre divadelných stavieb, odevoch, hudobných nástrojoch a mnohých ďalších veciach súvisiacich s kolískou divadla – gréckou drámou. Odporúčame pozvať človeka, ktorý dokáže priblížiť tému gréckeho divadla z odborného hľadiska, a inšpirovať sa tak vo svojej ďalšej práci.

Osobitnou súčasťou prípravy na tvorbu divadelnej hry Antigona boli informácie a súvislosti týkajúce sa gréckej mytológie. Táto obrovská téma nám poslúžila na rozprávanie sa o rôznych bežných veciach, slovách či pojmoch, ktoré používame aj dnes a mnohokrát si ani neuvedomujeme, že pochádzajú z gréckej mytológie či kultúry, alebo dokonca priamo z divadla, divadelných hier či textov. Viaceré slová a slovné spojenia, ako napríklad Pandorina skrinka, labyrint, mentor, múza, harmónia, chaos a mnohé ďalšie, sú súčasťou nášho jazyka, hoci pochádzajú z kultúry starej niekoľko tisíc rokov. Mnohé výrazy, mená alebo názvy sa stali zdrojom dlhých zaujímavých rozhovorov alebo hľadania významu, ktorý má to či ono slovo dnes.

Za všetky by sme radi spomenuli, aj s ohľadom na potreby tejto publikácie, jeden termín, ktorý sa stal mimoriadne zaujímavým a možno by stálo za to, aby sa ním zaoberali aj iné tvorivé kolektívy. Je to slovo KALOKAGATHIA / gr. καλοκαγαθία /. Etymologicky slovo pochádza z καλός – fyzicky krásny, καί – spojenie a, ἀγαθός – dobrý. Týmto slovom teda označujeme harmóniu tela a duše. Je to akýsi ideál krásy, v ktorom sú vonkajšia a vnútorná stránka človeka v súlade. Tento ideál, myšlienka či filozofická koncepcia znie na prvý pohľad jasne a pre mnohých z nás logicky alebo aspoň inšpiratívne. Úplne iné je však priblížiť toto slovo s jeho významom skupine ľudí, do ktorej patria aj ľudia s ťažkým telesným postihnutím. Ako uchopiť ideál krásy, uvažovať o ňom alebo viesť polemiku so ženou, ktorá sa narodila s telom, ktoré jej od narodenia neumožňuje chodiť alebo funkčne pohybovať oboma rukami? Je pripútaná na vozík a neexistuje spôsob, ako by sa mohla úplne vymaniť z tejto výrazne limitujúcej fyzickej reality. Ako teda v takomto prípade naplniť ideál krásy? Ako zharmonizovať vonkajšiu a vnútornú časť človeka? Čo je to vlastne krása? Táto téma nás veľmi inšpirovala k hľadaniu zaujímavých postojov a formulovaniu názorov. Priniesla nečakané momenty uvedomenia si zložitosti "zovšeobecňovania" alebo hľadania univerzálnej pravdy. Tiež by sme radi inšpirovali ďalších, aby hľadali skryté významy slov, ktoré používame a ktoré mnohokrát pochádzajú z gréckej mytológie, divadla, histórie alebo jednoducho z gréckeho jazyka.

Ďalšou priamou inšpiráciou k niečomu novému v našej divadelnej práci bola výroba masiek. Keďže aj v gréckom divadle sa používali masky, rozhodli sme sa využiť tento potenciál a dokonca sme sa rozhodli, že si masky vyrobíme sami. Prostredníctvom tejto skúsenosti sme sa opäť dotkli niektorých intímnych oblastí našich kolegov, pretože nie každému je príjemné pozerat sa na masku alebo mať masku na tvári. Pri zdieľaní alebo skupinovej práci často nie je priestor na strach, neistotu alebo fóbiu, ak máme použiť grécke slovo. Prostredníctvom výroby masiek a práce s nimi sme sa dotkli aj týchto oblastí a dovolili sme si tak otvoriť niektoré sféry, ktoré mohli byť dlho zatvorené. Výroba masiek bola pre niektorých z nás aj zásahom do komfortnej zóny, keď nemôžete chvíľu hovoriť, máte obmedzené dýchanie a niekto sa dotýka vašej tváre. Väčšinou však išlo o príjemnú skúsenosť a spokojnosť s výsledkom bola prekvapujúca najmä pre samotných autorov a autorky.

Ak by sme mali niekoľkými slovami zhrnúť, čo projekt A.N.T.Y.G.O.N.E. zmenil v našom divadelnom živote, asi by sme sa zhodli, že je to odvážnejší prístup k antickým mýtom, témam a historickým súvislostiam, ktoré majú priamy alebo nepriamy vplyv na súčasnosť. Nemáme na mysli len grécke mýty, antickú históriu, tému spravodlivosti alebo ľudských práv. Ide o oveľa širšiu škálu možností pri práci s príbehmi, sociokultúrnymi témami a problémami, ktoré zastávajú vo svojej univerzálnosti svoje miesto v minulosti, prítomnosti aj budúcnosti. Medzi takéto témy môže patriť rovnosť všetkých ľudí vrátane ľudí so zdravotným postihnutím, ľudí bez domova alebo ľudí vo výkone trestu odňatia slobody. Prinášanie tém, ako sú strach, neistota alebo nenávisť, ich analýza a následné divadelné stvárnenie v priestore alebo inscenovanie môže prispieť k ich lepšiemu emocionálnemu spracovaniu a intelektuálnemu pochopeniu na úrovni jednotlivca, ale aj celej spoločnosti.

Odporúčania Divadla bez domova

Na základe vlastných skúseností s metódou ANTYGONE by sme chceli zdôrazniť, že metóda je použiteľná pri práci s rôznymi cieľovými skupinami. Samozrejme, metódu je možné prispôsobiť možnostiam, schopnostiam a špecifikám cieľovej skupiny, s ktorou pracujete, ako aj potrebám či impulzom školiteľov alebo organizačných tímov. Metóda A.N.T.Y.G.O.N.E. jednoducho pozýva k ďalšiemu experimentovaniu, objavovaniu a prinášaniu ďalších podnetov, ktoré môžu byť veľmi originálne.

Ak s cieľovou skupinou pracujete pravidelne a dlhodobo, na základe našich skúseností odporúčame obohatiť samotnú metódu o širšie súvislosti. Témy ako história, antika, staroveké Grécko, mytológia alebo antická dráma vám môžu pomôcť vzbudiť záujem vašej cieľovej skupiny a zároveň ju i vás samých ďalej vzdelávať v týchto oblastiach.

Ak je dostatok času, je možné striedať a kombinovať prezentáciu celkového kontextu a špecifických aspektov antického obdobia, rôzne cvičenia (rytmické, pohybové, hlasové, improvizácia), výrobu masiek alebo kostýmov, čítanie a analýzu textu a postáv, hľadanie a nachádzanie paralel medzi samotnou hrou Antigona a súčasnou realitou, či už osobnou alebo spoločenskou. Táto rôznorodosť môže celý proces účastníkom zatriktívniť a zároveň ponúknuť priestor každému, kto sa chce zapojiť – pre niekoho môže byť zaujímavejšie čítanie, pre iného téma antiky, ďalšieho môže viac zaujímať výroba masiek. Poskytuje tak priestor na tvorivosť, sebvýjadrenie, radosť, ale aj na zdolávanie výziev.

S metódou ANTYGONE môžete pracovať rôznymi spôsobmi. Je možné zorganizovať intenzívny jednorazový viacdňový workshop pre rôzne cieľové skupiny, ktorý je zameraný na tvorivý proces, experimentovanie, originálne uchopenie stále aktuálnych tém účastníkmi, pričom vyvrcholením takéhoto procesu môže byť záverečné predstavenie. Ďalšou možnosťou je pracovať s metódou dlhšie obdobie, obohatiť ju o širšie historické, mytologické alebo divadelné súvislosti a tie potom prepojiť so životnou situáciou a skúsenosťami účastníkov. Metódu tak možno začleniť do dlhodobej práce s konkrétnou cieľovou skupinou.

Témy Sofoklovej Antigony vyslovene volajú po prepojení hry s aktuálnou spoločenskou situáciou alebo životnou realitou účastníkov. Efekt tak môže byť obojsmerný – na jednej strane povzbudzuje účastníkov, aby priniesli a zdieľali svoje vlastné skúsenosti či pocity, a na druhej strane im približuje a pomáha lepšie pochopiť samotnú hru. Ak je metóda zasadená alebo obohatená o ďalšie kontexty, podľa našich skúseností je prospešné byť otvorený aj vnášaniu a otváraniu ďalších tém zo strany účastníkov, pracovať s nimi a nechať sa nimi prekvapiť alebo inšpirovať. Nie všetko sa dá vopred naplánovať, ale ponúka sa tak priestor na vzájomné učenie sa.

ПОРТАЛ

APTEKA

Si...
SRE...

Združenie Kulturanova, založené v roku 2001 v Novom Sade v Srbsku, sa stalo dynamickou silou v oblasti umenia, kultúry a komunitnej činnosti. Kulturanova, ktorá bola založená so zámerom poskytnúť mladým ľuďom platformu na rozvíjanie ich tvorivého potenciálu, sa rozrástla na širokospektrálnu organizáciu, ktorá podnecuje umelecký prejav, podporuje dialóg a zasadzuje sa za rozvoj kultúry a mládeže.

Katalyzátor tvorivého vyjadrenia: Kulturanova sa zrodila z naliehavej potreby spoločnosti – túžby mladých ľudí tvoriť, komunikovať a čeliť výzvam. Zakladajúce zhromaždenie, na ktorom sa zúčastnilo viac ako 200 mladých nadšencov, túto potrebu názorne ilustrovalo. Od svojho vzniku sa Kulturanova snaží byť zastrešujúcou organizáciou pre tieto kreatívne duše a poskytuje im potrebnú podporu, zdroje a platformy na realizáciu ich umeleckých ambícií.

Kulturanova funguje prostredníctvom štyroch programových pilierov, z ktorých každý sa venuje osobitnému aspektu kreatívneho vyjadrovania a kultúrneho objavovania:

Teatarnova: Amplifying Voices Through Theater je program, ktorý umožňuje mladým ľuďom riešiť dôležité témy prostredníctvom divadla. V priebehu rokov Kulturanova vyvinula jedinečnú metodiku, ktorá spája aplikované divadelné techniky so zapojením mladých ľudí. V rámci programu došlo aj k spolupráci s renomovanými regionálnymi umelcami, čo viedlo k divadelným predstaveniam, ktoré sa objavili na javiskách naprieč Európou i mimo nej.

Muzikanova: Nurturing Young Music Creators je snahou Kulturanovy podporovať začínajúcich hudobných tvorcov. Program poskytuje začínajúcim hudobníkom podnetné prostredie na rozvoj ich zručností a schopností.

Medianova: Exploring Audio-Visual and Media Content sa zameriava na tvorbu a skúmanie audiovizuálneho a mediálneho obsahu. Služi ako platforma pre inovatívne rozprávanie príbehov a tvorivé vyjadrenie.

Futuranova: Forging Innovation in Cultural and Creative Industries. Futuranova predstavuje záväzok Kulturanovy k inováciám v kultúrnom a kreatívnom priemysle. Snaží sa posúvať hranice a objavovať nové horizonty v umeleckom a kultúrnom úsilí.

Záväzok k dialógu a zmene: Poslanie Kulturanovy presahuje rámec umeleckého bádania. Organizácia aktívne iniciuje medzikultúrny a medzisektorový dialóg, podporuje tvorivosť prostredníctvom umeleckého vzdelávania, zasadzuje sa za rozvoj kultúrnej politiky a slúži ako katalyzátor pozitívnych zmien v spoločnosti.

K U L T U R A N O V A S R B S K O O V A

Obhajoba inkluzívnosti a sociálneho dopadu: Kulturanova sa zameriava na inkluzívnosť a sociálny dopad, čo je základom jej poslania. Organizácia neúnavne pracuje na odstraňovaní prekážok spolužitia v Novom Sade a Vojvodine. Ich iniciatívy podporujú dialóg medzi rôznymi marginalizovanými subkultúrnymi skupinami vrátane migrantov, novoprišielcov, Rómov, LGBTQ+ osôb a ľudí so zdravotným postihnutím. Tento záväzok je motivovaný víziou spoločnosti, v ktorej sú rôzne hlasy nielen vypočuté, ale aj oceňované.

Pestovanie cezhraničnej spolupráce: Kulturanova sa okrem miestneho úsilia snaží rozvíjať kultúru dialógu medzi mladými ľuďmi zo Srbska a susedných krajín. Táto spolupráca sa rozširuje na spoločnú tvorbu kultúrnych obsahov, prekonávanie geografických a kultúrnych hraníc s cieľom vytvoriť zmysluplné prepojenia.

Decentralizácia kultúry pre všetkých: Kulturanova sa venuje decentralizácii kultúry, čo je zrejmé z jej úsilia o prinášanie kultúrnych obsahov do nedostatočne pokrytých oblastí Nového Sadu a Vojvodiny. Snažia sa obohatiť regióny, ktoré nemusia mať rozvinutú nezávislú kultúrnu scénu. Tým zabezpečujú, aby kultúra a tvorivé vyjadrovanie sa boli prístupné širšiemu publiku.

Bezpečný prístav pre všetkých: Kulturanova sa snaží byť útočiskom pre tých, ktorí sa cítia byť marginalizovaní alebo bez hlasu. Ich viera v silu divadla ako prostriedku čistého vyjadrenia sa a komunikácie je základom ich práce. Táto forma umeleckého vyjadrenia prekonáva jazykové bariéry a umožňuje jednotlivcom, ktorí hlboko trpeli, komunikovať svoje potreby, nádeje a sny. Kulturanova sa snaží vytvoriť priestor, fyzický aj duševný, kde môžu všetci jednotlivci nachádzať a mať svoj hlas a pocit spolupatričnosti.

Ako projekt A.N.T.Y.G.O.N.E. ovplyvnil prácu Kulturanovy?

Projekt A.N.T.Y.G.O.N.E. zanechal nezmazateľnú stopu na ceste združenia Kulturanova. Tento medzinárodný počin nielenže rozšíril ich obzory, ale aj výrazne zmenil ich prístup ku kultúrnej angažovanosti a sociálnemu pôsobeniu. V tejto časti sa budeme venovať tomu, ako projekt A.N.T.Y.G.O.N.E. zmenil prácu Kulturanovy.

AUniverzálna metodika: V jadre projektu A.N.T.Y.G.O.N.E. je metodika, ktorá má hlboké korene v starogréckej dráme Antigona. Táto metodika sa ukázala ako univerzálny nástroj, ktorý možno použiť v rôznych sociálnych prostrediach. Umožňuje Kulturanove pracovať s rôznymi skupinami, dokonca aj s tými, ktoré sú považované za mimoriadne zraniteľné, a riešiť zložité spoločenské problémy.

Odstraňovanie jazykových bariér: Jedným z pozoruhodných aspektov metodiky A.N.T.Y.G.O.N.E. je jej schopnosť prekonávať jazykové bariéry. Keďže Kulturanova sa už začala venovať sociálnej práci, duševnému zdraviu a divadlu, metodika poskytla prostriedky na medzinárodnú komunikáciu a tvorbu aj vtedy, keď jazykové rozdiely predstavovali problém. Rámec Antigony s jej nadčasovými konfliktmi slúži ako univerzálny jazyk, prostredníctvom ktorého môžu účastníci objavovať a skúmať množstvo zložitých tém.

Spolupráca so zraniteľnými skupinami: Spolupráca Kulturanovy s rôznymi marginalizovanými skupinami v rámci projektu A.N.T.Y.G.O.N.E. bola transformačnou skúsenosťou. Spolupráca s organizáciami, ako je mimovládna organizácia Patrija, ktorá podporuje užívateľov psychiatrických služieb, si vyžadovala citlivý prístup. Budovanie dôvery a predstavovanie dramatických konceptov skupine so zabehnutou dynamikou boli počiatočnými výzvami. Proces však zahŕňal týždenné návštevy, diskusie na témy ako moc a sloboda, počúvanie osobných príbehov a piesní a povzbudzovanie k hlbšej introspekcii.

Terapeutické prínosy a posilnenie postavenia: Vyvrcholením tohto úsilia boli plne improvizované vystúpenia účastníkov. Tieto predstavenia obsahovali a boli založené na intímnych pocitoch účastníkov, ich vzťahoch a vlastnoručne vytvorených materiáloch, ako sú poézia a príbehy. Okrem svojej tvorivej hodnoty mali tieto workshopy aj hlboké terapeutické dosahy. Stali sa platformou, kde si účastníci mohli zlepšiť svoje komunikačné zručnosti, hlbšie pochopiť spoločnosť, objaviť nové záľuby a vášne a znovu nadobudnúť pocit zmysluplnosti.

Vytvorenie stálej skupiny: Úspech projektu A.N.T.Y.G.O.N.E. s marginalizovanými skupinami podnietil Kulturanovu k tomu, aby sa s týmito ľuďmi pustila do vytvárania stáleho súboru. Tento vývoj predstavuje významný krok vpred pre ich program Teatarnova. Ponúka nielen nové smerovanie, ale aj trvalú možnosť sledovať vývoj konkrétnej skupiny marginalizovaných ľudí, a ukazuje, ako môže byť tvorivá práca terapeutická pre myseľ aj dušu.

Transformatívne vzdelávanie (sa) a rast: Projekt A.N.T.Y.G.O.N.E. bol pre združenie Kulturanova transformatívnou vzdelávacou skúsenosťou. Nielenže obohatil ich chápanie sily divadla a umenia, ale rozšíril aj ich schopnosť uskutočňovať pozitívne zmeny v rámci ich komunity. Tento projekt poslužil ako katalyzátor osobného a organizačného rastu.

B Rozširovanie obzorov: Metodika A.N.T.Y.G.O.N.E., vychádzajúca z nadčasových konfliktov Antigony, Kreóna a zboru, rozšírila obzory Kulturanovy. Umožnila im ponoriť sa do mnohorozmerných tém, ako sú dynamika moci, sloboda, útlak, vojna, rovnosť, hodnoty, svätyne, náboženstvo a rodová identita. Tieto témy, zakotvené v antickej dráme, poskytli bohatú tapisériu, prostredníctvom ktorej mohla Kulturanova rozoberať súčasné a zložité spoločenské problémy.

Rozmanitá spolupráca: Projekt umožnil rôznorodú spoluprácu, najmä s marginalizovanými a zraniteľnými skupinami. Prostredníctvom partnerstiev s organizáciami, ako je Patrija, sa Kulturanova pustila na dovtedy neprebádané územie a pracovala s ľuďmi využívajúcimi psychiatrické služby. To predstavovalo jedinečné výzvy súvisiace s budovaním dôvery, pochopením skupinovej dynamiky a predstavovaním dramatických konceptov. Tieto výzvy však zároveň otvorili dvere k hlbokým prepojeniam a momentom posilnenia.

Dokumentácia a zdieľanie poznatkov: Odhodlanie Kulturanovy dokumentovať svoje skúsenosti s metodikou A.N.T.Y.G.O.N.E. odráža ich odhodlanie neustále sa učiť a rásť. Uvedomujú si, že táto metodika má potenciál vyvíjať sa a prispôbovať sa jedinečnej ceste každého jej praktizujúceho používateľa. Zdieľanie poznatkov a skúseností je teda kľúčové preto, aby sa ním prispelo k rozvoju súčasných nástrojov a nezávislých postupov v oblasti divadla a sociálnej práce.

I Projekt A.N.T.Y.G.O.N.E. bol pre Kulturanovu hlbokou a transformačnou skúsenosťou. Rozšíril ich obzory, prehĺbil ich chápanie terapeutického potenciálu umenia a inšpiroval ich k vytvoreniu trvalých kontaktov s marginalizovanými skupinami. Tento projekt nielenže obohatil ich programy, ale rozšíril aj ich schopnosť uskutočňovať pozitívne zmeny v spoločnosti. Odhodlanie Kulturanovy dokumentovať a zdieľať svoje skúsenosti zaručuje, že dopad projektu A.N.T.Y.G.O.N.E. bude rezonovať aj v nasledujúcich rokoch.

Odporúčania Kulturanovy

Cesta združenia Kulturanova projektom A.N.T.Y.G.O.N.E. priniesla cenné poznatky a skúsenosti. Tieto odporúčania, ktoré sa zrodili z ich spoločného úsilia a odhodlania posilniť prepojenie umenia a sociálneho dopadu, slúžia ako sprievodca pre používateľov z praxe a organizácie, ktoré sa chcú pustiť do podobných aktivít:

1. Využite hranie rolí ako terapeutický nástroj

Jedným z najprístupnejších spôsobov, ako aplikovať metodiku A.N.T.Y.G.O.N.E., je hranie rolí. Výskum ukázal, že hranie rolí má širokú škálu terapeutických funkcií, od budovania komunikačných zručností až po uľahčenie introspekcie a empatie. Organizácie a používatelia z praxe by mali vyskúšať hranie rolí ako prostriedok na zapojenie rôznych skupín a na podporu liečenia a osobného rastu.

2. Podporujte medzikultúrne dialógy

Skúsenosti Kulturanovy s projektom A.N.T.Y.G.O.N.E. poukazujú na potenciál tejto metodiky otvoriť dvere medzikultúrnemu dialógu. Slúži ako univerzálny jazyk, prostredníctvom ktorého môžu jednotlivci z rôznych prostredí objavovať a skúmať zložité témy a spoločné skúsenosti. Používatelia z praxe by mali aktívne vyhľadávať príležitosti na uľahčovanie medzikultúrnych dialógov, najmä v medzinárodnom spoločenskom priestore.

3. Podporujte osobné vklady

Metodika A.N.T.Y.G.O.N.E., ktorá vychádza z improvizácie, umožňuje organický vývoj scén. Praktizujúci používatelia by mali povzbudzovať účastníkov, aby do tvorivého procesu prispievali svojimi osobnými skúsenosťami, príbehmi a emóciami. Ak necháte scény prirodzene sa vyvíjať, otvorí sa priestor pre prekvapivé a hlboké momenty sebvýjadrovania a spájania.

4. Trpezlivosť a skupinová dynamika

Skúsenosti Kulturanovy potvrdzujú význam trpezlivosti a pochopenia skupinovej dynamiky, najmä pri práci so zraniteľnými alebo marginalizovanými skupinami.

Budovanie dôvery a vytváranie bezpečného a inkluzívneho prostredia sú prvoradé. Používatelia z praxe by mali prioritizovať budovanie pevných vzťahov s účastníkmi, aby sa zabezpečil pozitívny a produktívny priebeh.

5. Dokumentujte a zdieľajte progres

Odhodlanie Kulturanovy dokumentovať svoju prácu je cennou lekciami pre všetkých. Dokumentovaním procesu a výsledkov svojich projektov môžu organizácie a jednotlivci prispieť k rozvoju existujúcich nástrojov, prístupov a postupov v oblasti divadla a sociálnej práce. Výmena poznatkov a získaných skúseností je nevyhnutná pre spoločný rast v tejto oblasti.

6. Zamerajte sa na cestu, nielen na výsledok

Osvojte si prístup, ktorý dáva tvorivému procesu rovnakú hodnotu a význam ako výslednému výkonu. Samotná cesta môže byť terapeutická a transformačná. Používatelia z praxe by mali uprednostňovať pohodu a osobný rast účastníkov pred výhradným zameraním sa na výsledný produkt. Záverečné predstavenie by malo vzniknúť prirodzene ako odzrkadlenie rastu a sebvýjadrenia sa účastníkov.

7. Spolupracujte a prispôbujte sa

Osvojte si spoluprácu s rôznymi organizáciami a skupinami, ako to urobila Kulturanova s Patrijou. Každá spolupráca prináša jedinečné výzvy a príležitosti. Buďte flexibilní a prispôbiví vo svojom prístupe a berte do úvahy, že metodika sa môže v každom kontexte vyvíjať inak. Učte sa z každej spolupráce a tieto poznatky aplikujte v budúcich projektoch.

Záverom možno konštatovať, že odporúčania združenia Kulturanova sú dôkazom jeho odhodlania neustále sa vzdelávať a zdokonaľovať. Tieto poznatky, ktoré sa zrodili na základe ich transformačných skúseností s projektom A.N.T.Y.G.O.N.E., ponúkajú cenné odporúčania pre používateľov z praxe a organizácie, ktoré sa usilujú využiť silu umenia na dosiahnutie terapeutického a sociálneho dopadu. Využitím týchto odporúčaní môžu jednotlivci a skupiny zvyšovať svoju schopnosť vytvárať zmysluplné prepojenia a podporovať pozitívne zmeny vo svojich komunitách.

ALTER EGO (X) je divadelný súbor, ktorý vznikol v roku 2019. Pôsobíme vo Francúzsku a v Európe. Vo Francúzsku pôsobíme najmä v regiónoch Auvergne Rhône Alpes a Ile-de-France.

Projekt sa zrodil zo stretnutia umelcov Julie Crantelle a Théa Majchera, ktorí sa okrem spoločnej estetiky a citlivosti usilujú o zviditeľnenie a prenos divadla na viacerých úrovniach. Divadlo je živé, v pohybe, v neustálom vývoji, konštrukcii, dekonštrukcii a rekonštrukcii.

Aby sme sa cítili ako živí. To je to, čo Julie a Théo chceli. Cítiť sa živými vo svojom profesionálnom projekte, cítiť sa stimulovanými, v neustálom vynaliezaní, znovuobjavovaní, pretváraní, vďaka bohatstvu ich stretnutí. Prinášajúc svoj hlas!

Divadlo je miestom diskusií, stretnutí, snov a zápasov. A predovšetkým je to miesto pre každého. V ALTER EGO (X) sme presvedčení, že divadlo podnecuje dialóg. Či už na javisku alebo v hľadisku, divadlo aktivizuje ľudí, vŕaha skupinu jednotlivcov do spoločného zážitku, v ktorom môže každý nájsť svoju jedinečnosť. Skupina divákov môže vidieť rovnaké predstavenie, ale každý človek bude mať aj tak jedinečný zážitok spojený s jeho či jej predstavivosťou, vnímaním a citlivosťou. A práve to ich robí mimoriadne aktívnymi. A zase inak, herec, tanečník alebo účinkujúci je sublimovaný prítomnosťou diváka a všetkými formami dialógu, ktoré z toho vznikajú.

V našej performatívnej práci sa snažíme nachádzať a chápať svoje telá, hľadať seba samých ako bytosti, ako hmotu. Veľkú inšpiráciu čerpáme z práce japonského režiséra Tadašihho Suzukiho a jeho metodiky inšpirovanej telesnosťou a tradíciami japonského divadla (divadlo Nó).

Pracujeme s veľkou fyzickou prísnosťou a intímnou koncentráciou na seba a na ostatných členov skupiny. Sústredené telo a myseľ sú potom pripravené na prácu na javisku. Tam skúmame naše limity, našu poéziu a predovšetkým našu predstavivosť.

V našej práci hovoríme o svete a aktuálnych témach. Najdôležitejšie je pre nás transformovať túto pravdu tak, aby bola nezvyčajná a fantastická, aby okúzľovala realitu.

Okrem individuálnej praxe skúmame aj silu skupiny a zboru, pričom využívame metodiku Viewpoints, ktorú vyvinul Medzinárodný divadelný inštitút Saratoga v New Yorku.

ALTER EGO (X) FRANCÚZSKO

Divadlo je formou na vyjadrovanie slov a myšlienok a my veríme, že by malo byť prístupné a dostupné pre každého. To je dôvod, prečo pracujeme s veľmi širokou škálou divákov, od žiakov a študentov stredných škôl až po takzvané "zraniteľné" publikum, ako sú napríklad LGBTQI+ utečenci.

Nerobíme rozdiely medzi amatérskym a profesionálnym publikom. Všetko je umelecká práca a všetkým účastníkom, s ktorými sa stretávame, prinášame rovnakú dôslednosť a rovnaký spôsob práce.

Dva hlavné smery našej práce sú teda hľadanie jednotlivca (1) sublimovaného kolektívom (2). Sledujeme tretiu a poslednú os, a to os všestrannosti umelca. Zastávame myšlienku tvorivého umelca, ktorý si predstavuje, myslí a zapája sa do rôznych foriem, ktoré presahujú "jednoduchú" divadelnú tvorbu.

Preto sa v spojení s viacerými európskymi kultúrnymi sieťami zapájame do politickej práce, aby sme presadzovali názory a potreby umelcov a kultúrnych aktérov v Európe. Projektom na európskej úrovni prikladáme osobitný význam, pretože veríme v medzikultúrny dialóg a spoločné cítenie obyvateľov tohto kontinentu.

V rámci nášho úsilia o sprístupňovanie a zdieľanie zručností ponúkame tréningové kurzy pre vznikajúce kultúrne organizácie, aby sme im pomohli iniciovať európske projekty (verejné a súkromné financovanie, rezidencie a medzinárodné turné).

Táto všestrannosť nás zároveň podnecuje k budovaniu mostov medzi rôznymi prístupmi a postupmi. Spoločnosť sa mení a my sme presvedčení, že musíme vedieť, ako využívať "nové" nástroje, prístupy a postupy, ktoré máme k dispozícii. Preto sme nedávno v ALTER EGO (X) vytvorili štvrté oddelenie, mediálne oddelenie, kde vyvíjame formáty rozhlasových programov, podcasty a internetovú televíziu.

Samozrejme, vždy hľadáme prepojenia medzi našimi projektmi a našimi oddeleniami, ako napríklad v prípade európskeho projektu Live on!, mobility/stretnutia mladých ľudí zo Srbska, Francúzska a Talianska. Týždeň zameraný na tvorbu programov a podcastov na tému lepšieho spolunažívania v Európe. Viac informácií: <https://www.alterego-x.eu/en/liveon>.

Ďalšie 3 oddelenia sú tieto:

Tvorba: tvorba divadelných predstavení inšpirovaných európskym kontextom prostredníctvom umeleckých rezidií a turné vo Francúzsku a v zahraničí;

Qui a peur du loup ? (2020) <https://www.alterego-x.eu/en/quiapeurduloup>

Lèche mon coeur (2021) <https://www.alterego-x.eu/en/lechemoncoeur>

Grandir (2024) <https://www.alterego-x.eu/en/grandir>

Laboratórium: spôsob, ako prostredníctvom európskej spolupráce objavovať a skúmať silu umenia, a najmä divadla, pri riešení súčasných závažných sociálnych problémov, najmä prostredníctvom vedenia/účasti na projektoch na pomedzí sociálnej, vzdelávacej a kultúrnej oblasti;

Across Sexualities (2021) <https://www.alterego-x.eu/en/acrosssexualities>

Ascension (2022) <https://www.alterego-x.eu/en/ascension>

Green Stories from Youth to Stage (2023/2024) <https://www.alterego-x.eu/en/gresys>

Prenos: každomesačné divadelné workshopy s mladými ľuďmi, intervencie v školách a na univerzitách a tréningové kurzy. <https://www.alterego-x.eu/en/transmission>

Ako projekt A.N.T.Y.G.O.N.E. ovplyvnil prácu ALTER EGO (X)?

Základom nášho umeleckého prístupu je čerpanie inšpirácie z rôznych techník a metód. Neustále hľadáme nové veci a potom ich používame naším vlastným spôsobom. Takto funguje živé divadlo a posúva sa ďalej.

Keď sme realizovali projekt A.N.T.Y.G.O.N.E, zaujímalo nás najmä stretnutie s našimi skúsenejšími kolegami. Zdá sa nám veľmi didaktické, že začínajúca organizácia zložená z mladých umelcov čerpá inšpiráciu od umelca, akým je Valerio Strati, ktorý túto metódu vytvoril približne pred desiatimi rokmi a naďalej ju odovzdáva ďalej, pričom ju neprestáva prispôsobovať rôznym kontextom.

Zaujala nás aj hlboká a celková forma prepojenia s umením, ktoré dnes praktizujeme. Koľko Sofoklových tragédií sa hralo v delfskom divadle s výhľadom na Apolónovu svätyňu? Staroveké Grécko je kolískou divadla. Tragédia Antigona je jednou z najznámejších a nás zaujímalo, ako by táto metóda mohla Sofoklove slová zuniverzalizovať a urobiť ich ešte prístupnejšími? A predovšetkým ich konfrontovať s našimi súčasnými témami a problémami.

V projekte A.N.T.Y.G.O.N.E. boli pre nás dva kľúčové momenty.

Medzinárodný tréning, skutočný príklad medzikultúrneho dialógu.

Projektové stretnutie umelcov v Palerme v októbri 2022 (viac informácií nájdete na našom blogu: <https://www.antygoneproject.com/post/train-the-trainers-session-in-palermo-italia-days-1-2>) obohatilo prácu organizácie silou medzikultúrneho dialógu. Šesť dní vzájomného zdieľania, konfrontácie myšlienok, zdieľania prístupov a postupov umelcami z veľmi odlišných krajín, kontextov a realít. Nechýbal ani medzigeneračný rozmer. Skupina sa navzájom skvele počúvala a umožnila každému vyjadriť svoj názor. Bolo v nej aj veľa láskavosti, múdrosti a jednoducho ľudskosti. Spoločné sústredenie sa, ktoré umožnilo zúčastneným umelcom ALTER EGO (X) objavovať a skúmať ich vlastné umelecké osobnosti.

My, ktorí obhajujeme potrebu medzikultúrneho dialógu s cieľom zabezpečiť, aby občania Európy vedeli, čo sa deje za hranicami ich štátu, sme tu dostali cennú lekciu! To, čo si z tejto skúsenosti v Palerme zachováваме, je vzťah k telu. Precíznosť uplatňovaná počas tréningu, najmä vďaka praktizovaniu metódy Feldenkrais ako fyzickej prípravy, obohatila náš umelecký prístup. Najmä spôsob, akým komunikujeme témy, problémy a zápletky v zásade prostredníctvom tela, a nie slovami.

Pestrosť konzorcia a cieľových skupín, s ktorými všetci pracujeme, nám poskytla dôkladnú predstavu o množstve spôsobov, akými sa dá pristupovať ku klasickému textu. Popularizovať ho, aby bol prístupnejší, identifikovať kľúčové témy a čítať úryvky, ktoré by mohli danú skupinu zaujať.

Workshopy realizované vo Francúzsku. Keďže sme zvyknutí tvoriť veľmi odlišný umelecký obsah pre každý z našich projektov, ocenili sme, že sme mohli znovu použiť rovnakú metódu alebo aspoň rovnaký základ a potom ho aplikovať na dve veľmi odlišné skupiny (jednu tvorili mladí umelci v neistých podmienkach a druhú mladí stredoškólači).

Bolo obohacujúce ponoriť sa do metódy, pochopiť jej všestrannosť a sémantiku, aby sme ju mohli prispôbiť prítomným účastníkom.

Z nášho používania metódy A.N.T.Y.G.O.N.E. vyplynuli dve hlavné zásady. Na jednej strane hľadanie súčasnej dramaturgie nasledujúc rozprávanie klasickej drámy a na druhej strane spôsob, akým sa dá klasická hra využiť na rozprávanie vlastného príbehu (storytelling).

Tieto dva workshopy nám tiež poskytli príležitosť zapojiť sa do hĺbkového výskumu dvoch hlavných tém: súčasní hrdinovia/súčasná hrdinky a feminizmus.

Metódu A.N.T.Y.G.O.N.E. máme na mysli aj dnes a jej časti samozrejme naďalej využívame alebo preformulujeme v našej každodennej umeleckej práci. Ba čo viac, s partnermi v tomto konzorciu ju chceme naďalej skúmať, pričom za východisko si vezmeme iné tragédie (Oidipus atď.).

Najkrajšie a najpotešujúce je vedieť, že táto metóda sa používa v mnohých európskych krajinách a že je veľa ľudí, ktorých nejakým spôsobom spája energia A.N.T.Y.G.O.N.E.

Ako spoločná identita, európska identita... Kto vie?

Odporúčania ALTER EGO (X)

1. Improvizácie

Základom metódy je improvizácia. Ponecháva vám veľkú voľnosť, ale napriek tomu vám odporúčame, aby ste si ju starostlivo naplánovali, najmä pokiaľ ide o pripravené improvizácie. 20 minút na prípravu pri skupine 4 alebo 5 ľudí je celkom postačujúcich. Dáva to dostatok času na zamyslenie a predstavivosť bez toho, aby to viedlo k prílišnému rozmýšľaniu. Je dôležité, aby protagonisti zostali pri pociťovaní a nespádli do niečoho príliš intelektuálneho. Po 20 minútach požiadajte každého, aby ukázal svoju improvizáciu ostatným. Aj keď sa necítia byť pripravení. Práve vtedy, keď riskujete, keď vystupujete zo svojej komfortnej zóny, sa môžu objaviť vzácne témy. Navyše to účastníkov podnecuje k tomu, aby sa nechali prekvapiť.

2. Čas na výmenu názorov a diskusiu

Rozhodne vám odporúčame, aby ste si na diskusiu vyhradili dostatok času. Ak hovorí málo ľudí, nechajte chvíľu ticho. Ticho tiež veľa napovie a vždy povedie k obsahu. V tejto chvíli trpezlivo pozorujte svoju skupinu a snažte sa pochopiť osobnosť každého jej člena. Pokúste sa presne pomenovať nastolené témy či otázky. Na dôležitosť tej či onej témy a predovšetkým na to, ako toho či onoho účastníka v tomto procese podporíte. Každý je predsa iný a spôsob, akým sa obraciate na jednu osobu, nemusí byť vhodný pre inú. Neváhajte navrhnúť workshop písania, aby skupina mohla nájsť spoločnú výpoveď.

3. Rady pre ľudí vedúcich workshopy

Doprajte si v tomto procese slobodu. Nechajte sa prekvapiť tým, čo sa stane, a buďte vždy v pozícii učiaceho sa. Vždy chodte ďalej ako samotná metóda, dôverujte svojej citlivosti a snažte sa kombinovať postupy, ktoré už používate, aby ste ich prepojili s metódou ANTYGONE.

Odporúčame, aby ste na začiatku každého dňa pracovali ako skupina a našli spoločné zameranie na kvalitu. Ako inšpiráciu môžete použiť metódu Viewpoints (Anne Bogard a Tina Landau).

Vo všeobecnosti berte tento workshop ako čas na objavovanie a skúmanie! Skúšajte nové veci! Nezáleží na tom, či to funguje alebo nie. Práve naopak, takto vzniká a vyvíja sa umenie. Každý večer si nájdite čas osamote, aby ste zreflektovali celodennú prácu a vytiahli hlavné oporné body. Napokon, počas týchto intenzívnych okamihov tvorby vám nápady skrsnú kedykoľvek. Dokonca aj vtedy, keď nie ste v divadle či štúdiu. Preto odporúčame, aby ste mali po ruke vždy niečo, s čím a na čo môžete písať.

Teatro alla Guilla (výraz "Guilla" alebo "Guidda" arabského pôvodu označuje rieku alebo prameň. Konkrétne ide o názvy miest, ktoré sa pripisujú mestskej časti zvlhčenej riekou Papireto) ako združenie bolo oficiálne založené v roku 2009 a sídli v malom divadle v historickom centre Palerma (Sicília). Štvrť, v ktorej združenie realizuje svoje aktivity, sa nazýva "Capo".

Postupom času sa prostredníctvom súkromných a školských workshopov vytvorili vzdelávacie kurzy. Realizovali sa divadelné predstavenia, ktoré sa uvádzali v regióne, Taliansku a v zahraničí. Pracovný tím, ktorý sa časom menil, tvoria profesionálni herci, režiséri, dramaturgovia, projektoví manažéri, novinári, dizajnéri, promotéri, tanečníci a hudobníci. Sú tu takí, ktorí so združením spolupracujú trvalo, takí, ktorí pracujú podľa aktuálnych projektových možností, a takí, ktorí pracujú príležitostne.

Štvrť, v ktorej sa divadlo nachádza, sa napriek tomu, že sa nachádza v centre mesta, vyznačuje vysokým percentom vzdelanostnej chudoby, rodinami s nízkymi príjmami a okrajmi mikro- a makrokriminality. Je to oblasť, kde mafiánske rodiny koexistujú s menej majetnými rodinami alebo rodinami z robotníckej triedy či nedávno presťahovanými rodinami a zároveň s najväčšou komunitou tamilských Indov v meste. V tejto štvrti sa nachádza aj jeden z najväčších trhov v meste a je známou oblasťou, pretože sa tu konajú najtypickejšie palermské náboženské slávnosti spojené s kostolmi Sant'Anna a della Mercede.

Tento opis okolia je zásadný, pretože naša činnosť vždy musela brať do úvahy toto miesto. Od úplného začiatku prvých divadelných sezón sme si uvedomovali, že takmer žiadni diváci neprichádzali z tejto oblasti, a museli sme sa nad týmto aspektom zamýšľať a uvažovať o ňom. Nechceli sme a stále nechceme, aby naše divadlo bolo miestom vyhradeným pre mestských "intelektuálov", ale aby bolo otvorené pre všetkých, pretože veríme, že jazyk divadla a performatívneho umenia môže a musí byť univerzálny. Preto sme začali uvažovať o našom programe a predstaveniach s jedinečnou zbierkou potravín s dlhodobou trvanlivosťou. Model, ktorý umožňoval verejnosti zaplatiť vstupenku do divadla prinesením jednej alebo viacerých nákupných tašiek a nám darovať vyzbierané potraviny komunite Sant'Egidio, aby ich potom mohli distribuovať tým, ktorí ich najviac potrebujú.

TEATRO ALLA GUILLA TALIANSKO

Potom sme prišli s nápadom prideliť dve miesta tým, ktorí si ich nemohli dovoliť, išlo o akúsi "podmienujúcu", "otvorenú" vstupenku pre tých, ktorí chceli prísť a niečo si pozrieť, pričom na to nemali finančné prostriedky.

Už niekoľko rokov a štyrikrát sme sa rozhodli preniesť časť našej činnosti do priestorov mimo divadla. Prostredníctvom festivalu s názvom "Da Capo a Capo" sme sa rozhodli ísť čo najďalej do susedstva a zorganizovať workshopy a predstavenia na uliciach, námestiach a v zákutiach blízko pouličného trhu. Festival zapája divákov, ktorí sa zúčastňujú na krátkych umeleckých výstupoch v uliciach. Deti sa zúčastňujú hravých divadelných workshopov a obyvatelia štvrte podporujú našu činnosť tým, že nám poskytujú okná svojich domov, elektrinu na pripojenie reproduktorov, toalety pre umelcov a čokoľvek iné, čo môže byť počas dvojdňového podujatia potrebné. V posledných rokoch naša činnosť ťaží zo spolupráce so združeniami v tejto oblasti, ako sú skauti, sociálne družstvá, združenia na podporu sociálnych aktivít a neziskové organizácie, ktoré nám ako komplementárne organizácie umožňujú vymýšľať a realizovať sociálno-kultúrne vzdelávacie projekty pre danú štvrť a ľudí v nej.

Od roku 2016 sa naša činnosť v oblasti vzdelávania začala výrazne rozširovať o európske projektové aktivity a ich realizáciu. Naše divadelné znalosti sme dali k dispozícii veľkému počtu mladých ľudí z celej Európy, a to v rámci dialógu a poznania hodnôt vyjadrených klasickou gréckou dramatikou, ktoré sme dali do súvislosti s aktuálnymi témami imigrácie, rasizmu, sociálnej integrácie, akceptácie, rešpektovania rozmanitosti a rodovej rovnosti. Za približne sedem rokov sme vyvinuli pracovnú metódu, ktorá oslovuje mladých ľudí z rôznych kultúr, geografických oblastí, rôzneho vzdelania či z rôzneho jazykového a sociálneho prostredia. Formovali sme ju podľa potrieb miesta a času a šírili sme ju medzi ďalšími umelcami, odborníkmi, používateľmi z praxe, sociálnymi pracovníkmi a trénermi. Je to niečo, čo sa časom rozrástlo a obohatilo aj nás ako trénerov a umelcov.

Naša činnosť ako profesionálov v umeleckom a divadelnom sektore sa vždy vyznačovala neustálym vývojom, umeleckým rastom, ktorý bol výrazne obohatený naším angažovaním sa v oblasti neformálneho vzdelávania a vedením workshopov v rámci európskych projektov.

Ako projekt A.N.T.Y.G.O.N.E. ovplyvnil prácu

Teatro alla Guilla?

Metóda Antygone bola prvýkrát použitá v Palerme v roku 2016 a následne sa rozšírila do Portugalska, Grécka (štyrikrát), Francúzska a Nórska. Aktivitu spočiatku viedol výlučne herec a režisér Valerio Strati, neskôr vyvstala potreba viesť workshopy, a teda aj šírenie koncepcie vyjadrenej gréckym textom, spolu s tanečníkom – trénerom (Silvia Giuffre, Sara Afonso, Carlo Mauro Maggiore, Federica Marullo). Prístup, ktorý sa časom vyvinul, sa nezmenil z pohľadu používaných techník, ale prispôboval sa účastníkom a ich charakteristikám.

Používanie metódy sa časom formovalo a zdokonaľovalo, stalo sa jasnejším a štruktúrovanejším. Improvizačné postupy sme na prácu s charakterom v našej práci používali vždy už od divadelnej školy a neskôr počas profesionálnej dráhy. Divadelné produkcie nemali vždy čas na prácu s postavou prostredníctvom improvizácie a len zriedkavo sa táto technika využívala počas inscenovania predstavení, či už išlo o Guillaove inscenácie alebo externé. Preto sa používanie improvizáčnej metódy ľahko aplikuje počas workshopov, odborných kurzov a v každej situácii, keď niekoho "učíme" a/alebo oslovujeme divadelným tréningom.

To znamená, že metóda sa nezmenila, pretože už existovala v našom pracovnom prístupe. Skôr ju obohatili stretnutia, ktoré sme absolvovali v rámci neformálneho vzdelávania v rámci európskych projektov. Jej sila sa prejavila vo flexibilitě jej aplikácie. Nejde o rigidnú metódu, ale o metódu prispôsobiteľnú aktuálnej situácii. Improvizácia je rovnaká, ale tí, ktorí ju robia, majú rôzne vzdelanie, skúsenosti a zázemie, preto je potrebná príprava, ktorá môže byť intenzívnejšia, mierna, priama alebo nepriama, v závislosti od situácie a účastníkov.

To, čo sa ukáže počas a na konci tréningu, je výsledkom toho, ako sa metóda v práci so skupinou použila. Improvizácie sme robili v taliančine a angličtine, ale aj v ďalších štrnástich jazykoch (španielčina, gréčtina, portugalčina, slovenčina, srbčina, francúzština, nórčina, rumunčina, bulharčina, poľština, macedónčina, litovčina, estónčina, turečtina, maďarčina, chorvátčina). V jednej sa miešali zvuky a pohyby, slová z textu a nové slová. V inej sa išlo do a z myšlienok hrdinky Antigony, kráľa Kreóna a obyvateľov Téb. Tréning, ktorý slúži na to, aby sme vstúpili do kože iných a uvažovali možno inak, ako zvyčajne uvažujeme v každodennom živote. To je jeden z cieľov tohto tréningu. Posunúť našu myseľ k novému uhlu pohľadu. A ak na to potrebujeme telo, hlas, text, obrazy, piesne, viacjazyčnosť alebo akýkoľvek iný vstup či podnet, nech sa páči, použime ho. Musíme sa naučiť myslieť inak. Profesionáli v oblasti divadelného umenia to pravdepodobne zvládajú lepšie, ale to neznamená, že zaniatený amatér nedokáže myslieť tvorivo a využiť to na daný účel. Nie je to nevyhnutne tak, že neprofesionálny účastník nevie, ako vyjadriť svoje emócie týkajúce sa danej témy.

Časom sme si vďaka tejto metóde ešte viac uvedomili, že improvizácia by mala postupovať dvoma smermi: zvnútra von a zvonka dovnútra, t. j. vychádzať z myšlienok postáv a prísť k tomu, ako sa prejavujú aj fyzicky, alebo vychádzať z fyzického postoja (pohybu) a prísť k tomu, čo si postava myslí a hovorí. Oba spôsoby improvizácie treba používať a kombinovať podľa situácie.

S rozvojom európskych projektov získala metóda vlastnú štruktúru vďaka analýze a porovnávaníu, ktoré uskutočnili kolegovia z iných krajín. Porovnávanie bolo dôležité na pochopenie rôznorodých aplikácií inými, na odhalenie jej slabých a silných stránok. Vďaka vypracovaným záverečným výstupom mala aj písomnú podobu, takže z jednoduchého modusu operandi sa stalo niečo opakovateľné a použiteľné v závislosti od konkrétnej situácie.

Odporúčania Teatro alla Guilla

Prvá vec, ktorú potrebujeme zdôrazniť, je schopnosť počúvať seba samého pred ostatnými. Tí, ktorí vedú workshop, sa musia dostať do psycho-fyzického stavu úplnej otvorenosti k druhým, aby im mohli čo najlepšie odovzdávať odkazy, myšlienky a informácie.

Načúvanie sebe samému pred samotným vedením skupiny slúži na vnímanie vlastného stavu mysle: ak sme nervózni, vystresovaní, ak v sebe nosíme každodenné životné problémy alebo rôzne myšlienky, nie sme uvoľnení a nedokážeme viesť skupinu čo najlepšie, pretože iných ľudí "vnímame" vtedy menej. Účastníkov nepočúvame plnohodnotne, pretože sami nie sme "sústredení".

Prvým krokom je teda vlastný optimálny psycho-fyzický stav. Keď sme si istí, že sme "pripravení", môžeme sa venovať načúvaniu druhým v najširšom možnom zmysle. Pod načúvaním nemáme na mysli len doslovný význam, t. j. slová vyslovené účastníkmi, ale aj emocionálne prežívanie jednotlivcov a skupiny ako celku. Je potrebné vnímať, či deň po dni pozornosť nechabuje, či medzi všetkými panuje harmónia, či sa prebudila zvedavosť, či sa zvýšilo zapojenie a ako. Po pochopení týchto parametrov môže tréner svoju aktivitu viac alebo menej intenzívne prispôbovať s ohľadom na to, koho má pred sebou. Vnímateľnosť a citlivosť každého účastníka je iná a tá istá metóda sa musí aplikovať a adaptovať s rôznymi nuansami. Nielen preto, že účastníci sú amatéri, ale aj práca s profesionálmi sa musí prispôbovať ich rôznej senzitivite.

Niektoré kľúčové prvky sú:

- zistiť a pochopiť, kto sú účastníci workshopu, odkiaľ pochádzajú, aké je ich zázemie a cieľ;
- vedieť, koľko času máte k dispozícii, a podľa potreby prispôbiť dni a hodiny;
- poznať a zariadiť miesto konania (divadlo, sála, vonkajší priestor) všetkým, čo tréner potrebuje, a všetkým, čo účastníkom a učiteľovi zabezpečí príjemné pracovné prostredie;

Naša práca bola vždy založená na improvizácii a technikách, ktoré stavajú herca do optimálnej pozície, aby mohol pracovať na sebe a potom improvizovať s postavou. To druhé nie je možné bez toho prvého. Je potrebné, aby sa účastník pred improvizáciou cítil pohodlne, v čom je práve rozdiel v práci a prístupe medzi profesionálom a amatérom. Hoci poznáme amatérov, ktorí dokážu svoje emócie a herectvo na javisku odovzdať rovnako dobre ako profesionáli. Tí, ktorí sa tým živia, dokážu často priniesť svoje vlastné vzorce a/alebo bloky rovnako ako amatéri. Rozdiel je v tom, že profesionál do toho vloží svoju naučenú techniku a niekedy sa mu scéna vydarí napriek tomu, že jeho duša je v tej chvíli plná tieňov. Alebo možno dokáže svoje tieňové usmerňovať podľa toho, s akou scénou sa má improvizovať.

Časom sme si uvedomili, že improvizácia "tout court", ktorá sa robí osamote alebo vo dvojici bez predchádzajúcej prípravy, ale sa iba vstupuje na scénu s cieľom začiatku, vyvrcholenia a záveru, nie vždy účastníkov uvoľňuje a upokojuje. Ide o náročnú, silnú prácu, citlivý moment, ktorý sa dá dosiahnuť bez väčších problémov, ale na ktorý sa treba pripraviť. Tí, ktorí nemajú predchádzajúce skúsenosti s divadelným umením, sa môžu cítiť trápne, neisto, nepríjemne. Improvizácia spočíva vo vyjadrovaní sa pred skupinou myšlienkami postavy, ale svojimi vlastnými slovami; človek môže improvizovať, ale pred ním je skupina, ktorá ho sleduje. Účastník sa nemusí cítiť príjemne.

Iným typom práce je práca so scénami, ktoré si upravuje a vymýšľa malá skupina účastníkov, ktorí dostanú od trénera za úlohu vytvoriť jednu alebo viac menších scén. V tomto prípade, po rozdelení skupiny na niekoľko malých skupín, je práca plynulejšia a vo všeobecnosti sa účastníci cítia príjemnejšie. Aj tí, ktorí nie sú dobre pripravení, majú možnosť nechať sa viesť tými v ich menšej skupine, ktorí majú väčšiu chuť či tendenciu vyjadrovať sa divadelne. Tréner musí byť mediátorom medzi týmito dvoma spôsobmi improvizácie – tvorby.

Úlohou trénera a jeho tímu je umožniť každému voľne improvizovať. Techniky, hry, cvičenia, ktoré podnecujú tvorivosť a predstavivosť, a tie, ktoré slúžia na relaxáciu a uvoľnenie, sú premenné, ktoré sa striedajú podľa toho, ako sa menia situácie a účastníci. Sú to premenné, ktoré sme sa za týchto sedem rokov používania a zdieľania metódy naučili modifikovať.

Časť tejto metódy môžeme definovať pojmom maieutika, pretože umožňuje účastníkovi, aby prostredníctvom textu objavoval a skúmal sám seba, aby svoju tvorbu čerpal a ťažil sám zo seba. Usmerňuje a sprevádza ho bez toho, aby mu vnucovala cestu. Formu, ktorá je účastníkovi na jeho vyjadrenie najbližšia, je možné využiť: hra na nástroj, tanec, spev, herectvo. Akákoľvek osobnostná danosť, ktorá je vhodne usmerňovaná a podporovaná, slúži na vyjadrenie seba samého, postavy, a teda aj cesty, ktorú nasledujeme.

Metóda A.N.T.Y.G.O.N.E. je založená na improvizácii a môže byť užitočná pri práci so všetkými scenármi alebo textami, s ktorými pracujeme. Najdôležitejšie je zamerať sa na aktuálny význam a nájsť "svoj vlastný význam".

Divadlo, ktoré vzniklo v Grécku, je najväčším dedičstvom, ktoré nám staroveké Grécko zanechalo. Zrodilo sa na agore, ktorá bola centrom každodenného života v polis. Všetko, čo sa odohráva na agore, je reprezentáciou mýtického dedičstva, ktoré je spoločné pre polis.

Klasické divadlo, ktoré sa zrodilo z divadla na agore, je politické. Eugenio Barba tvrdí, že tragédia Oidipus Rex inscenuje zhubné dôsledky tyranie v Tébach, ktorá bola horšia ako aténska demokracia.

V modernom svete, v snahe o demokraciu

Pred 20. storočím je príklad Grécka jediným, kedy sa divadlo a demokracia prekrývajú. Neexistencia foriem vlády založených na demokracii však neznamená, že divadlo a spoločnosť sa neusilujú o hodnoty, ktoré na ňu odkazujú. Demokratické napätie v divadle možno identifikovať v tých momentoch histórie, keď je účasť spoločnosti na spektakulárnej udalosti široká a hojná. Napríklad renesančné divadlo inscenuje námestie tak, že ho idealizuje, uzatvára a reguluje, zatiaľ čo mestské námestie hostí šarlatánov a tulákov. Súperenie o divadelnosť medzi uzavretými budovami vyhradenými pre určité publikum a námestiami vystavenými účasti ľudu určovalo každú veľkolepú udalosť až do zrodu moderných demokracií. Progresívna otvorenosť najpálčivejším aktuálnym témam, ambícia zapojiť široké publikum a ovplyvniť kultúrnu, politickú a spoločenskú diskusiu danej doby sú niektoré z charakteristík divadla 20. storočia. Napríklad: Antonine Artaud s divadlom krutosti, ktoré má prebudiť svedomie; Brecht: epické divadlo, divák musí zaujať kritický postoj k tomu, čoho je svedkom; Living theatre kritizuje americkú demokraciu a všetky formy vlády, ktoré sú formami uplatňovania moci, a moc znamená len zneužívanie, útlak, vojnu a smrť, preto je potrebná anarchia, odmietnutie všetkých foriem moci.

V západnom svete, kde sa demokratický systém stáva referenčným politickým systémom 20. storočia, divadlo oživí svoje najdôležitejšie požiadavky, počínajúc princípom rovnosti. Divadelný súbor sa bude čoraz viac stavať do pozície spoločenstva či komunity. Úloha divákov bude čoraz viac založená na participatívnej dynamike, dramatický text a autor ustúpia tvorivému procesu, spoločnému a kolektívnemu, ktorého najplnohodnotnejším vyjadrením bude udalosť predstavenia.

Ak, ako spieval Giorgio Gaber, sloboda je participácia, potom divadlo 20. storočia, ktorého diváci nie sú nikdy pasívni, ale vždy zapojení, je divadlom slobody. V dobe ovládanej technológiou, ničením telesného a emocionálneho rozmeru, je jediným možným divadlom to, ktoré prináša demokratické princípy a je križovatkou, na ktorej sa stretávajú rôzne kultúry.

¹ di V. Costantino, Teatro e democrazia: <https://www.treccani.it/enciclopedia/teatro-e-democrazia/>

Európa je už od čias starovekého Ríma synonymom tolerancie a rešpektu voči iným kultúram. Národy dobyté a podrobené rímskymi vojskami boli zotročené a znásilnené, ale nikdy neboli nútené vzdať sa svojej kultúry. Víťazi nezničili ich identitu. EÚ od svojho vzniku ústavne garantuje rešpektovanie a rozvoj kultúr a umení, ktoré obývajú európsku pôdu:

“Únia prispieva k rozkvetu kultúr členských štátov, pričom rešpektuje ich národnú a regionálnu rozmanitosť a zároveň vyzdvihuje spoločné kultúrne dedičstvo. Činnosť Únie je zameraná na podporu spolupráce medzi členskými štátmi a v prípade potreby na podporu a doplnenie ich činností v týchto oblastiach: [...] umelecká a literárna tvorba vrátane audiovizuálneho sektora.”

²
Cieľom Európskeho roka kultúrneho dedičstva 2018 bolo posilniť pocit spolupatričnosti k spoločnému európskemu kultúrnemu a politickému priestoru. Jedným z cieľov je účasť a prístup pre všetkých. Inými slovami, sociálne začlenenie. Jedným z opatrení predstavených v Európskom akčnom rámci pre kultúrne dedičstvo zameranom na dosiahnutie uvedeného cieľa je podpora synergií medzi kultúrnym dedičstvom a súčasnou tvorbou prostredníctvom výzvy v rámci programu Kreatívna Európa a kultúrnych iniciatív, ako sú Pearl, Európsky divadelný konvent v Opere Europa s názvom On Stage 2018.

⁴
Kultúrne dedičstvo má potenciál pozitívne prispieť k životu ľudí a európskych spoločností ako celku, a to buď zlepšením psychickej a sociálnej pohody, alebo posilnením sociálnej inklúzie. Čím väčší je pocit spolupatričnosti k jednej Európe (rovnaká kultúra, rovnaká politika, uplatňovanie rovnakých práv a povinností), tým väčšia je sociálna inklúzia, a teda aj demokracia, ktorá predpokladá inklúziu a poskytovanie väčších príležitostí tým, ktorí majú menej. V našej spoločnosti v dobe technológií musí byť divadlo demokratické. Divadlo sa znovu hlási k "verejnemu priestoru", aby sa ponúkalo, tak ako v starovekom Grécku, ako miesto spoločenského združovania, vyjadrovania ľudskej tvorivosti a krásy umenia aj ako permanentný workshop pedagogického a politického vzdelávania.

⁶

² Official Journal of the European Union, *CONSOLIDATED VERSION OF THE TREATY ON THE FUNCTIONING OF THE EUROPEAN UNION*, art. 167: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:12016E/TXT&from=EN#d1e5970-1-1>

³ *European framework for action on cultural heritage*, p. 10.

⁴ *Idem*, p. 17

⁵ *Idem*, p. 10

⁶ di V. Costantino, *Teatro e democrazia*: <https://www.treccani.it/enciclopedia/teatro-e-democrazia/>

Metóda A.N.T.Y.G.O.N.E., alebo jednoduchšie tento spôsob práce, pôvodne používaný s mladými ľuďmi z rôznych sociálnych a kultúrnych prostredí, bol prvýkrát pilotne použitý v roku 2016 v Palerme. Približne 60 chlapcov a dievčat absolvovalo a aplikovalo opísané cvičenia a modus operandi. Dnes, po siedmich rokoch, sa rozšíril medzi mnohé pridružené spoločenstvá v Európe a zúčastnilo sa ho približne 800 ľudí. Pre Teatro alla Guilla to bol úspech rovnako neočakávaný ako oceňovaný. Úspech, ktorý prišiel po rokoch štúdia a práce na improvizácii a na hodnotách, ktoré vyjadruje grécke divadlo a ktoré sú stále aktuálne.

Dôkladná analýza jednotlivých skúseností, ktorú vypracovali pracovné skupiny (Divadlo bez domova, Kulturanova a Alter Ego (X)), s radosťou ukazuje, ako bola jednoduchá, praktická a modelovateľná metóda, akou je metóda A.N.T.Y.G.O.N.E., prijatá a použitá s vynikajúcimi výsledkami v rôznych kontextoch a situáciách.

Rôznorodosť cieľových skupín (ľudia s pohybovým postihnutím, ľudia bez domova, mládež so sociálnymi a/alebo ekonomickými ťažkosťami, tínedžeri, mladí ľudia z rôznych európskych krajín), rôzne skúsenosti kolegov – trénerov (herci, režiséri, sociálni pracovníci), ako aj používanie metódy v rôznych zemepisných šírkach a kontextoch obohatili spôsob práce, urobili ju flexibilnou, živou, neustále sa vyvíjajúcou a aplikovanou. Ako každú "divadelnú metódu" je ťažké vysvetliť a popísať ju textom; je to niečo, čo treba zažiť, prijať a prakticky použiť, aby sme ju čo najlepšie pochopili a potom preniesli iným. Zo skúseností partnerov konzorcia je zrejmé, že spôsob, akým bola metóda "prenesená" kolegom zo združení, sa ukazuje ako efektívny. Okrem toho pozitívna a výstižná spätná väzba pomáha doplniť metódu a pochopiť, že jej aplikácia, hoci využíva rovnaké východisko, môže a mala by byť obohatená o skúsenosti iných. Divadelná metóda nemôže byť "statická", inak by časom zanikla.

Citlivosť partnerov, ich kreativita a flexibilita umožnili, aby sa korene metódy ešte viac zahĺbili, čím sa stala pevnou a stabilnou. Porovnávanie medzi divadelnými súbormi a pracovníkmi v oblasti divadelného umenia z rôznych prostredí je vždy obohacujúce a so skutočnou otvorenosťou našlo úrodnú pôdu na vypestovanie rastliny, ktorá priniesla a určite ešte priniesie plodné ovocie.

Webové stránky a blogové články

ALTER EGO (X): <https://www.alterego-x.eu/en>

ALTER EGO (X), Across sexualities (2021): <https://www.alterego-x.eu/en/acrosssexualities>

ALTER EGO (X), Ascension (2022): <https://www.alterego-x.eu/en/ascension>

ALTER EGO (X) and Teatro alla Guilla (2023-2024), GRESYS, Green Stories from Youth to Stage: <https://www.alterego-x.eu/en/gresys>

ALTER EGO (X) and Kulturanova, Live On! project (2023-2024) : <https://www.alterego-x.eu/en/liveon>

A.N.T.Y.G.O.N.E.: <https://www.antygoneproject.com/>

Council of Europe, Living Library : <https://www.coe.int/en/web/youth/living-library>

Divadlo bez domova: <http://www.divadlobezdomova.sk/divadlobezdomova/WELCOME.html>

Divadlo bez domova, *The Heroes Journey, an Adventurous path to power and vision* (2023): http://www.divadlobezdomova.sk/divadlobezdomova/Heros_Journey_EN.html

di V. Costantino, *Teatro e democrazia*: <https://www.treccani.it/enciclopedia/teatro-e-democrazia/>

European Commission, *Project Living Library*: https://ec.europa.eu/migrant-integration/integration-practice/project-living-library_en

Kulturanova : <https://www.kulturanova.org/index.php/sr/>

Patrija: <https://patrija.com/>

Teatro alla Guilla: <https://www.teatroallaguilla.it/>

Publikácie

ARTERY (2012), *Social Skills Training Manual. Art, Education, Therapy*: http://www.divadlobezdomova.sk/divadlobezdomova/ARTERY_files/anglia.pdf

European framework for action on cultural heritage

MEDART (2017), *Methods of Education for Disadvantaged Adults Rooted in Theatre. A Methodological Guide*.

http://www.divadlobezdomova.sk/divadlobezdomova/MEDART_files/MEDART_A%20Methodological%20Guide.pdf

HIT, Heroes of Inclusion and Transformation (2019), *Among Heroes and Demons*.

<http://www.divadlobezdomova.sk/divadlobezdomova/HIT.html>

Official Journal of the European Union, *CONSOLIDATED VERSION OF THE TREATY ON THE FUNCTIONING OF THE EUROPEAN UNION. art. 167*: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:12016E/TXT&from=EN#d1e5970-1-1>

